

MARIA TIMUC

O INIMĂ PENTRU INIMI

Confesiuni - prof. dr. Maria Dorobanțu

Editura Dharana
București
2019

CUPRINS

Avant-propos. Maria Dorobanțu – une personnalité éminente de la cardiologie roumaine et européenne elle fait honneur à son pays (<i>Professeur Jean Paul Bounhoure</i>).....	7
Cuvânt-înainte. Maria Dorobanțu – personalitate eminentă a cardiologiei românești și europene care face cinste țării sale (<i>Profesor Jean Paul Bounhoure</i>)	13
Destinul meu este medicina.....	19
Bursa post-doctorat la Toulouse și o vreme de „întinerire”.....	28
Să recunoști când greșești – uneori chiar asta te face fantastic	42
O familie frumoasă.....	59
Sacrificiul unei mame pentru copilul ei... ..	71
Studiul despre hipertensiune, un model apreciat în țară, în Europa și chiar în America	82
Un palmares profesional impresionant... ..	90
Respectul doctorului față de bolnav	101
Despre intuiție, sentimente, filosofie, matematică și medicină.....	108
Prof. dr. Maria Dorobanțu – participant la primul transplant cardiac din România	123
Fiiică, mamă, soție, medic... de top	128
Clinica de Cardiologie în Spitalul de Urgență Floreasca.....	137
De la Clinica de Cardiologie a Spitalului de Urgență Floreasca la... <i>North Western University</i> și la Institutul Max Plack.....	141
Maria Dorobanțu – singurul cardiolog din România primit cu onoruri în Academia Națională de Medicină din Franța.....	166
De la emoția pentru admiterea la medicină... la performanță.....	176
Inima... ca o Pasăre Phoenix. Medicul... în confruntarea cu suferința și cu moartea	184
El inventa povești doar pentru mine când greșeam, trebuia să șterg cu miez de pâine pentru ca litera să nu moară.....	205
<i>Curriculum vitae</i> Prof. dr. Maria Dorobanțu, FESC, FACC	209
Postfață – Model pentru o viață împlinită	217

DESTINUL MEU ESTE MEDICINA

Medicina este știința viului. Când ești doctor, de foarte multe ori te confrunți cu situații extrem de grave, viața omului din fața ta depinzând de profesionalismul tău. Și cum viața și moartea nu sunt ale omului, ci ale nimănui sau ale lui Dumnezeu, tu, medicul, care iei decizia, devii atunci, metaforic vorbind, Dumnezeu. Cine sau ce poate să-i dea medicului asemenea puteri? Doar cunoașterea profundă, sub toate fațetele ei, pentru că numai privind în adâncuri putem să descifrăm și să înțelegem complexitatea bolii, iar viața, atunci când învinge, este cea care probează adevărul despre știința noastră.

Așadar „îndumnezeirea” medicului nu se poate obține decât prin cunoaștere.

Prof. dr. Maria Dorobanțu

„Vreau să mă fac doctoriță”

- *Doamnă profesor Dorobanțu ați declarat într-un interviu ceva ce mi-a plăcut foarte mult: „Nu am vrut să ajung undeva, dar am mers drept pe drumul pe care l-am ales”. Spuneți că nu țelul este important, ci să mergi drept pe calea aleasă. Comentați, vă rog, minunata afirmație și de ce ați ales medicina și „inima” pe drumul acesta?*
- *Aș coborî puțin mai adânc, la începuturi, pentru că frecvent se întâmplă ca un copil, o fetiță, să spună: „Vreau să mă fac doctoriță!” Eu am spus asta de cum am început să vorbesc mai bine, pe la trei anișori. M-am tot gândit de ce?... pentru că, în familia mea nu exista niciun doctor. Doctorii au intrat în familie începând cu mine și cu soțul*

meu. Însă, era perioada anilor '50, când vaccinuri nu prea se făceau sau, mă rog, erau cele esențiale, antipoliomielitic și încă vreo câteva, dar nu împotriva bolilor eruptive. Ei, și reușeam să fac câte o boală eruptivă în fiecare an. Făceam febră mare și atunci mergeam, la un spital care, din fericire, era în comuna în care m-am născut eu, Drăgoiești. Și spun „din fericire” pentru că în acel spital își desfășura activitatea o familie de doctori extraordinari, familia Gorzo. Dânsul chirurg, dânsa internistă. Aveau un copil, care ulterior mi-a fost coleg, Ajungeam la spital și, după o zi-două, când eram mult mai bine, o însoțeam pe doamna doctor când consulta bolnavii și, probabil, de aici a răsărit ideea: „Vreau să mă fac doctoriță”. Cred că grija extraordinară pe care ei, acei doctori minunați, o aveau pentru toți copiii, bătrânii, adulții, internați m-a impresionat și mi-a inoculat... ideea.

– *Această familie a fost modelul dumneavoastră de doctor...?*
 – Au fost modelul meu de doctor până către anii de început ai facultății. Stimulul a început, probabil, mult mai devreme. Mama mi-a povestit că la vârsta de nouă luni făcusem o angină pultacee, cu o adenopatie latero-cervicală, care în faza inițială, presupurativă, sugera o tumoră și toată lumea a crezut că voi muri. Am fost salvată (și de atunci l-am considerat ca un alt părinte pe salvatorul meu) de un tehnician veterinar, care avea, în perioada aceea, spre testare, penicilină, și a zis: „Dacă tot moare, să-i facem penicilină și fetei, poate că o salvăm!” Și m-a salvat! Efectul antibioticului a fost prompt și formațiunea, pe care toată lumea o credea canceroasă, a putut fi

operată și vindecată. Am și acum un mic semn, ca amintirea acestui eveniment nefericit de viață. Și așa lucrurile s-au împletit, iar... această idee a mea, de a deveni doctoriță, care nu avea, în sine, o altă țință, un alt scop, decât acela de a ajuta, de a salva oamenii, a prins viață. Nu am plecat pe drumul medicinei, cum se întâmplă de multe ori, pentru a avea prestigiu, bani sau alte avantaje: Nu!... Ideea că aș putea să ajut și să salvez oamenii mi-a rămas până astăzi în minte și în suflet!

- *Familia de doctori Gorzo v-a oferit primul model...*
- Exact! Acești medici erau extraordinar de calzi. Ei, care au trecut printr-un eveniment nefericit cu copilul lor, înțelegeau foarte bine suferința omului și transmiteau iubirea față de oameni; nu erau supărați sau învinși de suferința prin care trecuseră, ci luaseră din ea partea bună, deveniseră și mai buni. Altfel, am fost un copil sănătos și foarte vesel, un copil care a trecut și prin greutăți în anii de început ai copilăriei, dar niciodată nu a perceput aceste greutăți într-un mod... ca să spun, apăsător, într-un mod care să mă facă să cedez, nici să lupt împotriva celor care-mi făceau rău, nu! Aveam alte arme și mi-au rămas alte arme...
- *Care erau armele dumneavoastră? Ele ar putea fi interesante tocmai pentru că sunt pozitive și în ele tinerii ar putea găsi un model.*
- În primul rând, acelea de a ajunge la inimile oamenilor. Și-n relația mea cu colegii, cu bolnavii n-am folosit niciodată stilul încrâncenat, pe care-l au unii, nu... În primul rând, pentru că mi-este străin, în al doilea rând, pen-

tru că, mergând către un om cu sufletul deschis, ai șanse să îi atingi propriul suflet și, atingându-l, îi transmiți mult mai multă energie și, mai ales, încredere, așa încât să se confeseze, să-ți povestească necazul lui..

Țin minte când, într-un pat de spital, se afla un domn foarte bolnav, în vârstă, pe care l-am întrebat: *Ce meserie aveți? Sunt pensionar, mi-a spus. Să dea Dumnezeu să ajungem și noi pensionari!*, i-am răspuns: *Dar aceasta nu-i o profesie... Sunt doctor!*, a mărturisit într-un final. Pensionar fiind... nu mai avea curajul să spună că este doctor. Deci... a-i da omului încredere că poate să ți se dezvăluie, că poate să aibă încredere în tine, să-ți spună despre boala sa și despre el, să îl aduci foarte aproape, și ție, ca doctor, îți este mai simplu să ajungi la esența problemei lui medicale. Desigur, nu e suficient. Nu-și pune el diagnosticul. Urmează tot demersul științific. Dar ajungi într-o zonă în care alții nu au ajuns. Bolnavul are încredere în tine și, în dialogul cu el, află lucruri fundamentale despre boala de care suferă, pe care nici aparatele nu o dezvăluie uneori. Sunt colaboratori de-ai mei care spun: „Dar am stat de vorbă ore întregi, nu mi-a spus acest lucru!”

Aceasta-i arta vechilor doctori, a doctorilor din trecut, care, uneori, apropiindu-se de bolnavi și apropiindu-se de sufletul lor, reușeau chiar să pună diagnosticul fără niciun aparat... Dumneavoastră ați prins vremea aceea?

Ei, nu, chiar fără niciun aparat, nu, dar cu foarte puține. Cu stetoscopul... cu mâna, cu urechea....

L-am cunoscut, fiindu-i studentă, pe *profesorul Mihail Anton, care pune un șervet între urechea lui și pielea*

bolnavului și, de multe ori, auzea mult mai mult decât aud mulți doctori cu un stetoscop foarte performant!

Da. Am avut profesori „mari”, academicianul Ioan Emil Bruckner, este acolo (*n.n.* – doamna Dorobanțu îmi arată o fotografie înrămată, agățată pe un perete din cabinetul său de la Spitalul de Urgență Floreasca)... Dânsul desena pe tabla din Amfiteatru o schemă, fără niciun alt fel de suport tehnic, pentru că nu exista atunci așa ceva, ne-o explica și totul devenea foarte clar. Ne ducea, după aceea, în laborator și, la microscop, comentam lucrurile cele mai grele, mai complicate. Erau noțiuni aparent complicate, pe care le citeam înainte de a mă duce la curs, pentru că îmi doream enorm să înțeleg ce urmează. Și, în timpul cursului, ele deveneau simple, clare. Mă întrebam: „Oare de ce n-am știut asta?! Uite cât de simplu e!” Da... sigur că a fost și această perioadă, dar nu putem să spunem că tot ce a urmat ulterior ca tehnologie nu este extrem de util. Informațiile furnizate de ecocardiografie, coronarografie, de studiul electro-fiziologic, cu care am venit în contact de-abia în 1991, când am fost în Franța, sunt extrem de importante și de mare ajutor.

Știți, eu mă consider foarte norocoasă din punctul acesta de vedere, că am trăit perioade diferite: **nu sunt fericită c-am avut lipsuri, dar sunt fericită c-am putut înțelege după aceea beneficiul unei alte ere în medicină. Am putut înțelege, am putut face comparație. Generația mea, pe care n-o consider o generație de sacrificiu, nici pe departe, s-a obișnuit să lucreze totuși, fără să ceară, neapărat, ceva în schimb.** Și de aici a venit, poate, și performanța mai mare a generației noastre, pentru că am învățat să integrăm ceea ce știam cu ceea ce

tehnica ne-a adus ulterior. Poate tocmai de aceea, la sfârșitul aceluia an de stagiul, în Franța, într-un Serviciu de Cardiologie performant, profesorul (cu care am păstrat o relație de elev-maestru) a spus, și spune și acum, că sunt cel mai reușit elev pe care l-a avut.

Minunată recunoaștere. Cum se numește profesorul?

Profesorul Jean Paul Bounhoure, care a fost șef de Serviciu de Cardiologie la Spitalul Ranguel, Toulouse, și Președinte al Societății Franceze de Cardiologie. Toulouse a fost un loc minunat pentru mine.

La sfârșitul stagiului meu, profesorul a dat o mică petrecere în clinică. Am fost extrem de surprinsă când le-a spus tuturor: „Maria a venit aici spunând: „Eu am venit să învăț de la voi...!”... „Ea a învățat de la noi foarte multă tehnică, dar noi am învățat de la ea clinică, ceea ce se pierde tot mai mult acum”. Mijloacele tehnice de diagnostică bolnavul nu sunt suficiente, trebuie să vorbești cu omul bolnav, căci dincolo de bolnav este un om, nu un robot sau o piatră. **Atenția față de acest om e o parte fundamentală a asistenței medicale... Și acest lucru le-a spus profesorul celor prezenți la încheierea stagiului meu: „Ea ne-a adus în față, din nou, bolnavul”.**

Da, foarte interesant! Acum sunteți profesor, îi învățați pe studenți acest lucru?

Tot timpul! Tot timpul!.. Și la curs, și la patul bolnavului, totdeauna le spun: „Atenție! Nu degeaba există sintagma: „Nu există boli, există bolnavi!”

Îmi aduc aminte de o doamnă, care venise dintr-un serviciu de oftalmologie, toată lumea se minuna ce-i cu ea,

pentru că avea o exoftalmie îngrozitoare. În serviciul respectiv i se făcuse o blefaroplastie, i se apropiaseră pleoapele, prin câteva fire, ca să poată să-și umezească puțin ochiul. Dar, în serviciile prin care trecuse, nimeni nu făcuse un lucru foarte simplu, să coboare privirea puțin mai jos și să vadă că are o gușă imensă, care-i cauza exoftalmia. Morala este că trebuie să examinezi omul ca pe un întreg, să nu te limitezi doar la ochi, dacă ești oftalmolog, sau la inimă, dacă ești cardiolog, să-ți sclipească mintea ca măcar să-l poți trimite pe bolnav la specialistul de care are nevoie.

Și le spun studenților cât de important este să examineze bolnavul din cap până-n picioare. Indiferent ce specialitate fac, să nu uite că fiecare segment este important și-ți poate spune diagnosticul când crezi mai puțin. Iarăși spun, ansamblul contează. Și dacă i-ai pus un diagnostic corect și i-ai prescris un tratament care-l poate vindeca, evident că bolnavul capătă încredere în tine.

E un mare avantaj acum, că avem la îndemână atâta tehnologie, dar medicului îi trebuie mai mult pentru a fi bun profesional și a ajuta bolnavul.

Bolnavul poate să aibă o multitudine de probleme. Poate să aibă una singură și atunci e simplu, dar poate să aibă o multitudine de probleme și ele să necesite terapii care, uneori, sunt contradictorii... Trebuie să știi pe care s-o alegi, încât să nu-i faci rău bolnavului. Foarte important este să știi cum să-i faci bine, dar și mai important este să știi să nu-i faci rău. Și, la curs, când simt eu că pe ceva trebuie insistat, le spun studenților o mică povestioară despre un bolnav și, deodată, ei

devin foarte atenți și așază informațiile altfel, într-un loc din mintea lor, și sigur îl vor memora mai bine. Tot timpul le spun: **Discuția cu bolnavul și examinarea nu vor putea fi înlocuite de niciun computer, oricât de performant va fi! Aparatele sunt foarte importante, ajută enorm acum, ușurează mult din activitatea doctorului. Dar... bolnavul trebuie să facă ceea ce tu îi spui... și, dacă nu te simte lângă el, nu are încredere, îți poate sabota munca, chiar dacă înseamnă să se autosaboteze.**

Foarte puțini au – vorbesc de populația noastră – cea educație, acel nivel de educație sanitară, care le permite să asculte doctorul și să aibă încredere oarbă în el de la început. Se întâmplă să apară bolnavi, care au o listă de 20–30 de medicamente, de la nu știu câți doctori, și-i întreb: „Domnule, cum de mai sunteți viu?! „...A!, zice: «Păi, nu le iau!»...”

- *Pentru unii e importantă numai lista?*
- Uneori e numai o listă de doctori și de medicamente. Și el bifează că a fost și la cutare, și la cutare. Deci, trebuie să găsească un medic în care să aibă încredere, să urmeze tratamentul recomandat. Foarte important este ca bolnavul să ia tratamentul pe care i-l prescrii.
- *Sunteți medicul care a dat prima Teză de doctorat după 1989...*
- Este interesant de povestit acest episod! În 1990, am fost prima care a susținut Teza de doctorat în Facultate, după 1989. Și... știți cum sunt oamenii, au sentimente de tot felul..., avem și prieteni, dar mai mulți neprieteni. Am

fost surprinsă când am văzut că toată Sala de consiliu a facultății era plină și m-am gândit că poate fi și din curiozitate, dar era și pentru că aveam, deja, un nume bun.

- *Minunat! Cine făcea parte din comisie?!...*
 - Domnul profesor Gherasim, coordonatorul științific, profesorul Pompiliu Popescu, rectorul Universității de Medicină, profesorul Ion Victor Bruckner, decanul facultății, mari specialiști în medicină internă: ei mi-au transmis niște principii, care m-au călăuzit în viața profesională: rigoare, corectitudine, lucruri care au fost literă de lege pentru mine.
- Am fost fericită pentru că teza mea a fost foarte bine apreciată. Am fost foarte fericită și pentru că, printre cei foarte mulți, care au venit să asiste la susținerea publică a tezei mele de doctorat, se aflau părinții mei, soțul și copiii mei, care – pentru prima oară – m-au perceput ca fiind mai mult decât mama lor. Atunci unul avea 16 ani, iar celălalt avea 13 ani și am simțit cât de mândri erau să își vadă mama într-o altă postură, apreciată de marii profesori din Facultatea de Medicină. Acesta este un alt fel de a educa copiii. Poate că a fost un prim imbold pentru ei de a deveni doctori, ceea ce s-a și întâmplat.

BURSA POST-DOCTORAT LA TOULOUSE ȘI O VREME DE „ÎNTINERIRE”

„De la Toulouse cred că m-am întors cu cel puțin zece ani mai tânără din punct de vedere spiritual și intelectual, ceea ce a fost extraordinar. Am încercat să absorb, ca un burete, tot ce era nou pentru mine, să citesc foarte mult, să profit de tot ce știau oamenii aceia, de experiența lor”

Prof. dr. Maria Dorobanțu

- Vorbeați despre stagiul din Franța...
- Stagiul acela din Franța, da... Pentru mine a însemnat startul profesional sau restartul profesional, pentru că aveam, deja, șaisprezece ani de practică medicală și 14 ani de învățământ medical când am ajuns în Franța. Am împlinit acolo 40 de ani, dar am simțit că m-am întors cu zece ani mai tânără din punct de vedere profesional și spiritual, aveam sentimentul că timpul s-a scurs înapoi.
- V-ați simțit mai tânără cu zece ani?
- Da. Și vă spun de ce... Nu neapărat fizic, dar cred că și fizic... A fost senzația că am fost pusă din nou în poziția de student, în poziția de om care are multe de recuperat, multe de învățat din ce se întâmplă în lumea medicală. Eram singură acolo, fără familie – ceea ce ar fi putut fi considerat un sacrificiu: un an de zile fără copii.
- Câți ani aveau copiii dumneavoastră?
- Cel mare avea 17 ani și cel mic 14 ani. Unul a susținut concursul de admitere în treapta întâi, adică pentru clasa

a IX-a, și celălalt concursul de admitere în clasa a XI-a, treapta a doua, amândoi la Liceul „Sfântu Sava”. Deci... am plecat cu inima strânsă și aproape că eram gata să renunț, dar ei m-au convins, spunându-mi: „Nu tu vei da concursul în locul nostru, noi îl vom susține! Deci, du-te! Dacă te știm plecată, noi vom învăța mai bine, ca să ne faci o vacanță frumoasă în Franța”. Și așa am și făcut. Înțelegerea a fost înțelegere! Așadar, aveam copiii într-un an dificil pentru ei.

- A fost prima specializare în străinătate? Cum ați ajuns acolo?
- În vara anului 1990 s-a anunțat o competiție pentru burse post-doctorat, din partea Guvernului Francez. Pentru medicină au fost cinci locuri. Am dat concurs, întâi cu o comisie din facultate. Totdeauna am avut parte de comisii cu oameni extrem de bine pregătiți și corecți. Și de atunci, poate mai de demult, chiar de la intrarea în facultate, mi-am promis mie că, dacă voi fi vreodată în situația de a fi profesor, de a-i aprecia pe alții, întotdeauna am să fiu dreaptă, pentru că toți copiii trebuie să aibă șanse egale. Niciodată n-am știut din ce familie vin colaboratorii mei... nu m-a interesat... nu m-a interesat decât ce știu și ce caracter au...
Revenind la concursul de care vorbeam, a fost întâi o competiție internă, în care ne-am prezentat, evident, mai mulți, care eram în situația de a avea un doctorat încheiat. Dar nu eram foarte mulți, pentru că doctoratele, pe vremea aceea, erau mai puține. Am fost declarată câștigătoare, alături de alți patru colegi, printre care aș aminti pe profesorul Leon Zăgrea, de la Catedra de Fiziologie,